

אגרות קצרות

הרמב"ם בהלכות תפילה פרק ראשון. הוא מוסיף שכאשר חורו מגילות בבל לא היו מסוגלים להתבטא, لكن אנשי הכנסת הגדולה קבעו את סדרי התפילהות. אך בודאי, אם אדם מתפלל מקריות ליבו, תפילה היא. אמן הרמב"ן כותב שמן התורה אין מצוה כלל לחתפל והכל הוא תקנת חכמים, אך המגן אברהם (סימן קו) מובא בbara היטב), מצין שגם לפי הרמב"ן יש מצוה מן התורה לחתפל בעת צרה. אבל שלא בעת צרה אין מצוה לחתפל בכל ימים. ותמה בעל עורך השולחן (סימן פט) איך יתכן שלפי הרמב"ן אין מצוה מן התורה לחתפל לאבינו שבשמים, הרי עבודה היא משולשה עמודי עולם, והוא מסביר שגם לפי הרמב"ן, ודאי שתפילה היא מצוה מן התורה, אלא שאינה מצוה פרטית בכלל אחת מתרי"ג מצוות אלא מצוה כללית מעלה לערכאה של כל מצוה, גבוח מעלה גבוחה, שהרי בתפילה האדם עומד בפני המלך ומדבר מיוחדות כמו שיש במקרה בתמיון עבדו כהנים העולים לדוכן.

השלמת מנין או תפילת עצמו במנין

שאלה.

מה עדיף – לחתפל בבית הכנסת קטן הסמוך לבית, שם לא אבא, יש סיכוי שלא יהיה מנין, אך גם אם אבא לא בטוח שייהי מנין, או לחתפל בבית הכנסת גדול בו יש תמיד מנין? ככלומר לדאוג לתפלתי במנין או לדאוג להשלים מנין?

תשובה.

כיוון שיש בית הכנסת סמוך, אין חובה לקיים בתמיון קטנים, ואדרבה ברוב עם הדורות מלך. לכן, לך לחתפל בבית הכנסת הגדל, ואינך אחראי על בית הכנסת הקטן. צריך שייהו לפחות חמישה עשר אנשים שמתחייבים לבוא, או יש לסמוך שייהי מנין.

סיר לבישול איטי

שאלה.

האם מותר להשתמש בשבת בסיר לבישול איטי, crock pot slow cooker או הכלול כי חרס בו נמצא המזון והוא מונח בצמידות בתוך מכשיר חימום המקיים

אגרות קצרות / הרב שלמה אבניר

אורח חיים

תפילה ייחף בעודה האתיופית

בשולחן ערוך נפסק שבשיעורה: "לא יעמדו... ברגלים מגולים אם ורק אנשי המקום שלא יעמדו לפני גדולים אלא בבתי רגליים" (שו"ע או"ח צא ח). כיוון שבאתיופיה עמדו יתפחים לפני מלך, כך היה צריך לחתפל לשם. אבל כאן, אין עומדים ייחף בפני מלך. אך כיוון שעולתה קהילה שלימה עם מנהיגת, יותר קל לנוהג כן גם פה בארץ, במיוחד שהוא פרוד ומחולקת. אם אפשר לחתפל עם גרבים, יותר טוב, ועוד יותר טוב עם געלי בית מיזוחדים לתפילה, או כפכפים מיוחדים כמו שיש במקרה בתמיון עבדו כהנים העולים לדוכן.

דילוג על תחנון

שאלה.

בגלל הדחיפות לצאת לפועלות צבאיות, שליח הציבור דילג על תחנון. האם על להשלים?

תשובה.

כן, אם יש לך זמן, יש לומר תחנון, אבל הידין הוא לאומרו סמוך לשיעורה עשרה.

שאלה.

בחים האוורחים אני מתחפל במנין שמעט כל יום מدلגים על תחנון בטענה שזו יומ השנה של רב גדול?

תשובה.

אין זו סיבה לדילג, שכן עלייך לומר תחנון, אך אל הפרוש מן הציבור, שכן יש לאומרו בצדעה.

תפילה אישית

מן התורה, יש לאדם לחתנן לד' מידי יום ביום, שנאמר ולעובדו בכל לבבכם, אך גנות התפילה, זמן התפילה, ומספר התפילהות, הם עניינו של כל אחד. כך כותב

הרב שלמה אבנר

אותו, מה שמתאים מאד לשמירת חמץ, או שיש בו איסור הטמנה בדבר המוסיף הבלתי תשובת.

יש שאסרו משום סיבה זו, ויש שהתרו באחד משלשה אופנים:

- א. הכנסת המזון לא ישירות בכליה חרס אלא בתוך כלי נוסף המונה שם, כך שאינו מוטמן.
- ב. הנחת ניר אלומניום עבה בין כליה חרס למעטפת, כך שיש הפרדה.
- ג. הנחת אבנים מתחתית המעטפת כך שאין מגע.
- א' אבל נראה שאפשר להתריר לממרי מצורף שלשה נימוקים.
- א. המעטפת המכמתת אינה עומדת את כל הסיר הפנימי אלא רק רבו.
- ב. המעטפת הנוגעת בסיד הפנימי אינה עצמה מפרישה חום אלא בغالל דבר אחר, ככלודר חותי חשמל.
- ג'. אין סיד זה מיועד להטמנה אלא לבישול, הוא סיד לבישול איטי, והוא דרך לבישול שימושים שם מזון לא מבושל כדי שיתבשל, ולא גדר הטמנה שימושים מזון כבב מבושל כדי שייאר חם. لكن על פי סברה זו מותר להשאיר שם מערב שבת מזון לא מבושל כדי שיתבשל אליו. ועל פי שתי הסברות הראשונות גם מזון שכבר מבושל.
- סיכום: מותר להשאיר שם מזון לא מבושל, אבל לא להחויר. ומזון מבושל יותר קשה להתריר.

שקיית מזון סגורה בחות ברזל בשבת

שאלות.

יש אריזות מזון הסגורות בחות ברזל או פלסטי מלופף. האם אסור בשבת לפתח או לסגור, משום מתיקן ומקלקל, או משום פותל חבל או קשור ומהTier?

אין בו איסור פותל חבל, שענינו עשיית חבל על ידי כך שמסובבים יחד כמו חבלים יותר דקים, וכך הרוי החות כבר מוכן. כמו כן, אין בו מתיקן או מקלקל, כי החות הזה אינו מקלקל כשהוא פתוח ואינו מתיקן כשהוא מכופף, אלא כך שימושו של החות, ואין זה דומה למישר בשבת דית משקפיים שהתקלקלה. וכן אין בו

אגרות קצרות

29

חזק, שהרי אינו קשור מואמה, רק מלפק חוט, אלא שכן שהוא מוחמר קשה הוא נשרך, ואין זה שונות מסיכת קליק-קליק לתפיסת כיפה. לסיכום, מותר.

הפסיקת חשמל בשבת

שאלות.

היתה הפסיקת חשמל, והיא תוקנה על ידי יהודים, האם מותר להנות מן החשמל?

תשובות.

כיוון שהוא פיקוח נפש לתקן חשמל בכלל מערכות רפואיות ובתחוניות, מותר גם להנות מן התיקון הזה לעניינים שאינם פיקוח נפש. כמו שנפסק בגמרא שורקו רשות למים כדי למשות אדם שטובע, ובאותה הזדמנות נטאפו דגים, שਮותר להנות מהם.

מטהר מים ביתי בשבת

שאלות.

האם מותר להשתמש במטרר מים ביתי בשבת, או האם יש בו איסור בורר?

תשובות.

モותר הדבר, כיון שרוב האנשים שותים מים גם בלי סינון, זה כמו בגמרא אין שעילו בו קמחים שמוثر לסגנו מסיבה זו. לכן גם מותרת הרשות שכזאת הכרז. וכן רשות שכזאת התיכון, כי אין אדם מקפיד אם איזה עלה תה קתן יכנס לתוך כסוטו. יש מטהורי מים שפועלים בעורות גלים אולטרה-סגולים שמගרים חידקים, אך המערכת החשמלית פועלת בתמידות ואינה תליה בפתיחה הכרז, ואין איסור להרגח חידקים בשבת, כיון שאינם נראים לעין ואינם נחשבים כבעלי חיים.

מיתקן לקירור מים בשבת

שאלות.

האם מותר להשתמש במתקן לקירור מים, עם ווט (טרמוסטט), הרי משיכת מים מפעילה את המערכת?

תשובות.

זה כמו מקרר, יש שהתרו את המתקן רק אם הוא במצב שבת שההפעלה היא לפרקрем קבועים מראש שאינם תלויים במשיכת מים, או רק אם יש שעון שבת

הרבי שלמה אבנרי

שמנתק לומדים קבועים. יש מהמורים פחות, שימושים רק כאשר המנוח פועל, אלא שימושים גורמת שהמנוע יפסיק לפעול יותר מאוחר, אך אפשר להקל למשך מים תמיד, כי הפעלת המנוח היא גרמא ואני מתכוון, וספק פסיק רישא ככל אחר יד. במה בדברים אמרום, במתקנים אחרים, אבל יש מתקנים חדשים בהם יש בברוז עצמו סליל חשמלי שחש מעבר המים ומפעיל מיד את המנוח, זה יהיה אסור, ויש צורך בהכשר מיוחד של מכון טכנולוגי הלכתי.

אור שנדלק בשבת

שאלה.

חייב לא דתית הידיק את האור, האם חייב אני לעזוב את החדר?

תשובה.

מותר להישאר, כי זה נקרא הנאה שבאה לו לאדם בעל כרחו, והוא לא מתכוון (פסחים כה). אבל אסור לעשות דברים שאין אפשרות לעשות אלא בעורת אור, כגון קירוא ספר.

הזמנת חילוגנים לבך מצוחה

שאלה.

יש לנו קרובינו משפחה חילונית, ולשפתנו הם מבקשים מאיינו לאorgan בר מצוחה לבן שלהם. אבל זה יהיה ברוך בחילול שבת. מאיין, זה יקרב את הבן ליהדות. האם מותר לחילול שבת למטרה זו?

תשובה.

מצוחה גודלה לקרוב ליהדות. אך אין עושים מצוחה על ידי עכירה. אמנם נפסק בשולחן ערוך: "מי שלחו לו שהוציאו אותו מביתו בשבת להוציאה מכלל ישראל, מצוחה לשוט לדרך פעמיו להשתドル בהצלחה" (שו"ע או"ח יו"ד), אבל אין זה דומה למקרה שלנו, שם בכך הוא יציל אותה מעבודה וזה, יש " לעשות איסורה זוטא כדי שלא יעשה החבו איסורה רבא" (מ"ב ס"ק ג). אבלפה אין לשער שעיל ידיי בר מצוחה חד פעמי נציל את הילד מעונן, והוא שאנו עושים עבודות רבות חמורות ולא יותר (עיין עוד שם במ"ב שמדובר בשבת נחטפה באונס ולא פשעה). لكن אם מזומנים אנשים לברית מילה והם יחללו שבת, יש בכך לפני עיור לא תנתן מכשול. יתר על כן לפי הג"ר משה פינשטיין יש בכך איסור מסית,

אגרות קצרות

31

শמשיטים אנשיים לחילול שבת, שאמנם רק מסית לעובדה וזה חייב מיתה, אבל ברור שאסור להסתה גם לעברות אחרות, ויזא מצב בלתי נסבל שום בר המצווה, במקום להכניס את הבן למיצאות, מבנים אותו ורבים אותו לעברות חמורות. לכן הפתרון הוא לאrgan בר מצוחה ביום שני וחמשי, כפי שעושים רבים, והכל יבוא על מקומו בשלום.

אבל, יש בעיה דומה בגין ברית מילה בשבת, שתהיה כורכה בחילול שבת של כל האורחים, ויש פוסקים שבמקרה כזה, העבירה של דחיתת ברית המילה ביום אחד, היא פחות חמורה מאשר חילול שבת רבתי.

כיבוי שעון חשמלי בשבת

שאלה.

שעון בטריה שמצויל בשבת, האם מותר לכבות צלצלו? תשובה.

הכי טוב הוא לכנותו בשמייה כדי למנוע הטרדה. אבל, מי שרוצה יכול להקל, כיון שרוב הפוסקים סוברים שאיסור חשמל, אפילו שאינו חוט להט, הוא מדין מוליד, וכן שיש איסור מוליד ריח כך יש איסור מוליד זרם, על פי שו"ת בית יצחק לרבי יצחק שמלאקיס, אך אין איסור מבטל ריח והוא הדין מבטל זרם. אך יש לעשות זאת בכלל יד, כיון שהמתג מוקצה, וגם נורויה לגבי הפעולה עצמה.

הכוונת נסע בשבת

שאלה.

האם מותר לכון בשבת נסע את דרכו? הרי ממילא יסע, ואדרבה, אוכל לקצור את דרכו. אם אסרב, זה עלול לגרום שנאה.

תשובה.

אין בו איסור תורה של לפני עור לא תנתן מכשול, שהרי הוא ממילא נסע בלי הכוונתו, אבל יש בו ממשום מסיע ידי עברי עבירה, כי אנו עורורים לו לעשות עבירה. אינינו זורקים אבניים על מחללי שבתות, אך אין להגיע לказזה הנגדית לדאות חילול שבת בשוויון נפש, ולסיעו אליו אין בכך כלום (עיין שו"ת ציץ אליעזר). מה שאני יכול לקצור לו את הדרך ולמעט את חילול השבת – בודאי שלמעט עבירה כאשר אי אפשר לבטל הוא גם מזוחה, אך אין עושים מצוחה על ידי

עבירה, כלומר אסור לנו לסייע לאדם לעبور עבירה יותר קטנה כדי למנוע ממנו עבירה יותר גדולה. אמן רבי יהודה הנשיא היה נותן כסף לקרבון עבדה זורה, וחכמים מסבירים שרצו עלקוור אותו בהדרגה, הרוי שיש בעבירה כדי למנוע עבירה יותר גדולה. אין זה דומה, כי שם המטרת היתה לעקוור למורי את העבירה, אך לא ניתן לבצע זאת אחת אלא קמעה קמעה. מה שאין כן בנוידונו שסתם עורירים לאדם לעשות עבירה.

באשר להחשש שהוא יעורר שנהה, יש להשביב בחכמה ובודיעת, כמו בכל העניינים שנראה לאורה שיש ניגוד בין שמירת הולכה לבין אהבת הבריות, שיש לפועל בחכמה כדי לקיים את שניהם גם יחד. מובן אם הנגג עלול להגיע לאיוז בטחוני מסוכן, ודאי שיש לכוננו.

הכאה על השולחן בשבת בעת זמירות

האם בעת זמירות בשבת מותר להכות על השולחן ביד, או בכלי כגון כוסות וסכו"מים? שאלת מותר להכות על השולחן בשבת בעת זמירות נזקנית, או בכלי שמשתמש בראשה בראשה. אולם מועד בניגון וריקוד היא עבותות ד' ודבקות בר' (כוזרי ב' נ). הרי שהתיר ריקוד שבת ומועד בניגון וריקוד היא עבותות ד' ודבקות בר' (כוזרי ב' נ). האם בעת זמירות בשבת מותר להכות על השולחן ביד, או בכלי כגון כוסות וסכו"מים?

ודאי עדיף להימנע, שהרי נפסק: "אין מטבחין להכות כף אל כף, ולא מספקין להכות כף על ירך, ולא מركדין, גורה שמא יתקו כלי Shir ואפיו להכות באצבע על הקרכע או על הלוח או אחת כנגד אחד דרך המשוררים או לקשש באגו לתינוק או לשחק בו באוג כדי שישתו כל זה וכיצד בא אסור גורה שמא יתכן כלי Shir" (שי"ע או"ח שלט ג). זאת ועוד, ראוי לשיד בשקט ולא באופן רעשני.

אבל מי שרוצה להקל, יש לו על מה לסמוק, וזאת בגין שלשה נימוקים: א. מוטב יהיה שוגגים, ב. שמחה של מצוה, ג. אין בקיין.

א. מוטב יהיה שוגגים

כבר בגמרא תמותו שכן נוהגים לטפח, לספק ולrukod בשבת ואינו מוחים? השיבון: הנה להם לישראל, מוטב יהיו שוגגים ואל ייו מזידים (ביבצה ל'). מובן, זה רק נימוק המתיד שלא למחות ולא נימוק המתיר לכתהילה. אולי בגין זה הוא מובא בבית יוסף ולא בשולחן ערוך. אבל הוא נפסק ברמ"א.

מכל מקום, אנו רואים שכבר בזמן הגמרא הקילו בזה וחכמים לא מיאו. זה כלל גדול: "לلمוד זכות על כלל ישראל, על כל מיли ודשו בו רבים ואי אפשר לתיקן" (מרגניתא טבא לרבי יהונתן וולינר בסוף ספר אהבת חסד לבעל חפץ חיים). כאמור, אין כאן היתר, אך יכול לשמש כנספח אם היו לנו נימוקים אחרים (עיין תורה שבת שלט שזה נאמר אפילו לגבי קשוש בזוג).

ב. שמחה של מצוה

ריקוד לכבוד התורה בשמחת תורה, מותר(ב') בשם מהרי"ק בשם בה"ג, שלמטרה זו חכמים לא גוזו, אלא שזה נאמר רק בשמחה וכבוד התורה ולא בשמחה של מצוה כגן נישואים (מ"ב ס"ק ח). כלומר יש הבדל בין שמחה לכבוד התורה ולכבוד ד' בין מצוה לשמה אדם. אבל זמירות שבת אינן מזויות לשמה אדם אלא הן זמירות לכבוד ד' ודומות לשמה לכבודה של תורה. וכן כתוב רבי יהודה הלוי שהשמחה בימי שאלה.

שבת ומועד בניגון וריקוד היא עבותות ד' ודבקות בר' (כוזרי ב' נ). הרי שהתיר ריקוד גם מופיע אצל בפירוש שהוא במטרה של עבותה ד' (וכן כתוב באשל אברהם לרבר מבוטשאש). אמן גם לכבוד התורה, לא הכל מותר, כמו שהביא המשנה ברורה שرك התיר טיפוח וריקוד ולא קשוש בפעמוני זוגים וכל שכן שאר כל' Shir (ס"ק ח). אבל להכות על השולחן עם היד או עם כום, יהיה מותר, כי אין זה kali מיוחד להשemptה קול.

ג. אין בקיין

כתב הרמ"א בשם התוספות: "ויש אמרים דבזמן הזה, הכל שרי, אין אנו בקיין בעשיית kali Shir ולيكا למגזר שמא יתכן kali Shir, ומלאה ולא שכיח הוא, דאפשר על זה הנגgo להקל בכל". ויש שחלקו על נימוק זה (עיין ערד השולחן שלט ח). גם המשנה ברורה מהס בכר: "אין כדאי להניא המנהג (להקל) השולחן שלט ח". גם המשנה ברורה מהס בכר: "אין כדאי להניא המנהג (להקל) שלא במקומות מצוה אלא משומן הנח להט" (ס"ק י). אך בנדון דין מדובר שהלא יחו שוגגים, ב. שמחה של מצוה, ג. אין בקיין.

סיכום

לכתחילה אין להכות בשבת על שולחן ביד או בכלי בזמירות שבת, אבל המקל יש לו על מה לסמוק.

ריקוד בשבת

שאלה.

האם מותר לרקוד בשבת?

תשובה.

כל מה שאמרנו לעיל גם שייך לשאלת זו, ורבי יהודה הילוי הזכיר בפירוש ריקוד. יש להוסיף עוד נימוק שהריקוד שלנו אינו כריקוד שלהם שהיה אומנותי ומדויק והיה חשש לתיקון כלי Shir, מה שאינו כן הריקוד שלהם שהוא מעין הליכה, בדברי עירק השולחן: "אינו כריקוד שלהם כסדר ריקודי הנשים אלא מركדים ללא סדרים ואין כאן גדר שמא ית��ו כלי Shir דין להם שייכות זה לזה ולא על זה גורו חכמים" (שלט ט). סיכום. ריקוד לכבוד ד' מותר לכתהילה.

קריעת על ערי יהודה תחת שלטון גוי

שאלה.

ນפסק "הרואה ערי יהודה בחורבנה אומר ערי קדשך היו מדובר וקורע" (שו"ע או"ח תקסא א) "כיוון שהישמעאים מושלים עליהם מקרי בחורבנה" (מ"ב פ"ק ב). האם על ערים שנמסרו לרשות פלשתינאית יש לקרוא?

תשובה.

לא, כי מקומות אלו הם תחת שלטון ישראל. בכך שישוב שם כנופיית רוצחים, אבל אנו נכנסים לשם ויוצאים ממש כפי רצוננו וקובעים את העניינים. כמובן, גם המצב העכשווי הוא נורא ומחייב תיקון מיידי, אבל איןנו מוגדר כחוובן ביחס לרכיבנות ולדין קריעת.